„Osud vody“ je naplnený aj vo vymaľovaných sudoch

Vládny Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR odštartoval v Hranovnici výchovno-vzdelávacím projektom Osud vody

Na komíne Materskej školy Bocianik v Hranovnici sa každý rok uhniezdi párik bocianov. Prilietavajú, aby si v tejto, priam ešte panenskej prírode na okraji Slovenského raja, vychovali svoje potomstvo. Dostatok potravy vo Vernárke i neďaleko prameniacom Hornáde, ako aj na okolitých poliach a lúkach, je neklamným znakom environmentálne ešte stále nezaťaženého prostredia.

„Ak sme sa v zmysle nového školského zákona mali rozhodnúť, akým smerom budeme orientovať náš vlastný školský vzdelávací program, tak sme ani chvíľu neváhali,“ zdôveruje sa riaditeľka Materskej školy Bocianik Mária Greňová. *„Naše deti vždy na jar už netrpezlivo očakávajú prílet bocianov. Potom sledujú ich správanie a zvyklosti pri výchove mláďat, tešia sa, keď mladé bocianiky naťahujú zobáčiky z hniezda, keď ich starý bocian kŕmi a lúčia sa s nimi pri ich poslednom jesennom odlete. Nie sú to však len bociany, ale aj divé kačice, plávajúce na hladine Vernárky, obmývajúcej okraj školského dvora, ktoré v našich malých škôlkaroch vytvárajú a upevňujú vzťah k prírode a životnému prostrediu,“* zdôrazňuje Mária Greňová. *„Počas vlaňajších májových a júnových povodní, keď sa aj voda Vernárky rozbúrila a skalila, však kačice odleteli a deti zostali veľmi smutné, no po opadnutí a vyčistení vody, na veľkú radosť našich detí opäť prileteli. Naši skôlkari tak názorne mohli vidieť, čo všetko môže voda spôsobiť. Preto sme ani chvíľu neváhali, keď nás oslovil starosta našej obce Ing. Martin Benko, aby sme sa zapojili do programu Osud vody, ktorý pre našu obec vytvorilo občianske združenie Ľudia a voda.“*

Voda a jej osud

Občianske združenie Ľudia a voda z Košíc a jeho líder Ing. Michal Kravčík, CSc. už niekoľko rokov rozvíja myšlienku zachytávania a zadržiavania vody v krajine. Vlaňajšie povodne a ich katastrofálne následky naplno odhalili dôsledky niekoľkoročného zanedbávania starostlivosti o poľnohospodársku pôdu, lesné cesty, zvážnice, ale aj horské bystriny či miestne potoky. Na zadržiavanie vody v okolí obcí a miest už „kravčíkovci“ vypracovali množstvo projektov, z ktorých sa 24 podarilo aj zrealizovať. Napríklad v Starej Bystrici, Hričove, Krivanoch, Malej Lodine a v ďalších obciach.

„V týchto projektoch sme sa zamerali predovšetkým na budovanie rôznych vodozádržných systémov a opatrení, ako sú miestne poldre, hrádze, prehrádzky na bystrinách, odrážky na lesných cestách, erózne ryhy a podobne,“ hovorí Michal Kravčík. *„No pre obec Hranovnica sme pripravili projekt, ktorý sa trochu vymyká z ostatných projektov, pretože jeho hlavným zmyslom bolo poukázať predovšetkým na výchovno-vzdelávací aspekt celej filozofie nášho proklamovaného prístupu k vode. Už samotný názov Osud vody má evokovať neustále uvedomovanie si dôležitosti a významu vody v krajine v celom jej kolobehu. „Osud vody“ však závisí aj od nás ľudí. Či ju necháme bez povšimnutia odtekať do kanálov, alebo si ju zadržíme aspoň v jednoduchých sudoch, tak ako sa to v minulosti bežne robilo. Nuž a práve v Hranovnici, neďaleko prameňa Hornádu, sme našli mimoriadne šikovných ľudí, ktorí obyčajným plastovým sudom dokázali vdýchnuť aj ďalší rozmer – výtvarno-estetický. Naše poďakovanie patrí najmä deťom tamojšej základnej školy a dvoch materských škôl Bocianik a Šikovníček, ktoré so svojimi učiteľmi dokázali za necelé dva dni vymaľovať 112 sudov. A priznám sa, keď som videl to nadšenie detí, učiteľov, pozvaných starostov i samotnej pani premiérky, bol som sám priam fascinovaný,“* uzatvára svoje pocity z výsledkov projektu M. Kravčík.

Foto: archív Ľ. Krna

Deti z Materskej školy na Hviezdoslavovej ulici v Hranovnici vymaľovali 12 sudov

Foto: archív Ľ. Krna

Základnú školu v Hranovnici navštevujú len rómske deti. Maľovať sudy prišli aj tie, ktoré neboli na vyučovaní

Na maľovanie mali len dva dni

Celoeurópske číslo záchrannej linky je 112. Práve toľko sudov doviezli do Hranovnice. Záchranná 112-tka nebola však jedinou symbolikou tohto výchovno-vzdelávacieho projektu. Jeho vyvrcholením sa stal kultúrno-spoločenský program, ktorý sa začal presne 12. 12. 2010 o 12-tej hodine, čím chceli organizátori upozorniť, že na zmenu prístupu človeka ku krajine je už skutočne najvyšší čas. Kultúrny dom v Hranovnici sa okrem oficiálnych predstaviteľov vlády SR, na čele s premiérkou Ivetou Radičovou zaplnil aj starostami obcí, v ktorých realizujú ďalšie projekty vládneho Programu revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR, obyvateľmi Hranovnice, učiteľmi i žiakmi, ktorí z obyčajných 240-litrových modrých plastových sudov dokázali vytvoriť malé umelecké dielka.

„Nebolo to však jednoduché,“ prezrádza zástupkyňa riaditeľky Základnej školy v Hranovnici Mgr. Ľubica Šifrová. *„Veď na výtvarné stvárnenie všetkých sudov sme mali len štvrtkové popoludnie a piatkové predpoludnie. Navyše, naša základná škola, ktorá má 290 žiakov, je absolútne špecifická, pretože nás navštevujú len rómske deti, z ktorých mnohé sú zo sociálne slabých alebo problémových rodín, takže naši učitelia boli vo veľkých rozpakoch, či sa nám s týmito deťmi vôbec podarí túto úlohu zvládnuť. Nakoniec sme však zostali úplne šokovaní, pretože záujem o maľovanie sudov predčil akékoľvek naše očakávanie. Dokonca i deti, ktoré v spomínaný štvrtok neboli ani v škole, sa popoludní do školy doslova dohrnuli a ich nadšenie bolo obrovské. Pre našu základnú školu pripadlo vymaľovať 93 sudov. Pri práci sme sa so žiakmi zhovárali o prírode, čo ju tvorí, prečo je dôležité, aby sme si ju chránili, prečo je dôležité dažďovú vodu zachytávať – skrátka na samotných výtvarných motívoch sme si názorne ukázali všetko to, o čom sme deťom rozprávali ešte v príprave na celý projekt,“* uzatvára svoj výklad pani Šifrová.

Podobne aj štyri učiteľky Materskej školy Bocianik, po vysvetlení potreby vody pre človeka a prírodu svojím 36-tim škôlkarom, začali vymýšľať námety súvisiace s vodou. Pramene, žaba na prameni, zvieratká napájajúce sa pri potôčikoch, motýliky, včielky, lúky i stromy – to všetko predkreslili najmenším maliarom, ktorým už stačilo len vymaľovávať predkreslené námety, tak ako keď majú v rukách omaľovánky. Modrá farba sudov im vytvárala oblohu i vodu, a tak na maľovanie potrebovali už len bielu a čiernu, červenú a žltú a hnedú so zelenou. Jeden z vymaľovaných sudov im túto prácu bude pripomínať aj pod odkvapom na rohu materskej školy. Zachytenou dažďovou vodou budú polievať kvetinové záhony pred škôlkou. Každý zo sudov musel mať však okrem ľubovoľného motívu aj povinné logo so srdcom, číslom suda a nápisom Osud vody a Hranovnica.

Na otázku, prečo osud vody a prečo Hranovnica, dáva jednoznačné vysvetlenie starosta obce Ing. Martin Benko. *„Už vlaňajší februárový seminár v Košiciach, zameraný na ochranu miest a obcí pred povodňami, suchom a klimatickou zmenou, ma mimoriadne inšpiroval uvažovať nad ponúkanými riešeniami. Tieto moje úvahy znásobilo stretnutie starostov v Starej Bystrici na Kysuciach, kde tamojší „richtár“ Ján Podmanický prezentoval výsledky realizovaného projektu na zadržiavanie vody v ich obci, ale priblížil nám aj spôsoby komunikácie s lesníkmi a poľnohospodármi, v snahe znížiť riziká povodní. Preto, keď mi na ďalšom stretnutí so splnomocnencom vlády Ing. Martinom Kováčom v Starej Lesnej bola ponúknutá realizácia pilotného projektu Osud vody, neváhal som ani chvíľku. A hoci na zorganizovanie celej akcie a najmä vymaľovanie sudov sme mali skutočne priam šibeničný čas, tak výsledok stojí za to,“* s uspokojením konštatuje starosta Hranovnice.

Vymaľovaný sud išiel aj na Úrad vlády SR

„Vážené dámy, vážení páni. Keď som chodievala k starkej na Záhorie, pamätám si, že v záhrade mala niekoľko nádob, do ktorých zbierala dažďovú vodu. Vtedy som nosila po pás dlhé blond vlasy. Starká vždy trvala na tom, že vlasy si musím umývať iba dažďovou vodou a prepláchnuť doma vysušeným harmančekom. Potom to budú krásne vlasy. A viete, že to aj platilo?“ Aj takýmito, jednoduchými, no ľudsky veľmi úprimnými slovami sa na oficiálnom, no neformálnom stretnutí v hranovnickom kultúrnom dome prihovorila ku všetkým prítomným predsedníčka vlády Iveta Radičová. V tej chvíli možno ani netušila, že práve takto vypovedané slová sú pre mnohých ľudí oveľa účinnejšie ako neustále upozorňovanie na ochranu pred povodňami. Veď stačí si len uvedomiť, čo všetko a koľko peňazí si ľudia schopní vydať na svoje skrášľovanie. No a tu nám krása padá priamo z neba! Pani premiérka však nezostala len pri tomto konštatovaní. Poukázala aj na svoje skúsenosti zachytávania dažďovej vody vo svojom vlastnom dome, pri výstavbe ktorého jej radil práve Michal Kravčík, a rozhodla sa jeden z vymaľovaných sudov kúpiť si aj do svojej záhrady. Pretože ten oficiálne darovaný umiestnia do záhrady Úradu vlády.

Foto: archív Ľ. Krna

Nad kultúrno-spoločenským podujatím Osud vody prevzala záštitu predsedníčka vlády Iveta Radičová

Projektom Osud vody sa naplnila prvá etapa Programu revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí, do ktorého sa zapojilo 23 obcí z východného a severného Slovenska. 24 projektov v týchto obciach sa financovalo z podpory predsedníčky vlády Slovenskej republiky, ktorá ešte vlani zo svojej rezervy uvoľnila 570 tisíc eur. Vláda Slovenskej republiky však 9. marca t. r. už schválila ďalších 24 miliónov eur, ktoré tohto roku pokryjú realizáciu protipovodňových opatrení v ďalších dvoch stovkách obcí a miest. A to sa už nebude plniť len osud vody v sudoch, ale aj osud protipovodňových opatrení, ku ktorým sa vláda Ivety Radičovej zaviazala už pri svojom nástupe, poznačenom práve rozsiahlymi povodňami.

Mgr. Ľuboš Krno

Povedomie verejnosti o význame vody pre život treba posilniť

Dnes, na konci éry uhlia a nafty, v dobe elektriny, uránu a počítačov, začína byť voda vážnym problémom. V dnešnej dobe zvlášť platia slová: *ak ma budeš mať v úcte, vážiť si ma a chrániť, budeš žiť, ak sa so mnou rozídeš, zomrieš.* Tieto slová nás upozorňujú na skutočnosť, že voda má zásadnú silu a moc v našom živote. Je to memento našej civilizácie. Musíme si stále viac pripomínať cenu vody, kým nebude neskoro.

Slovensko patrí medzi krajiny, ktoré majú vo všeobecnosti dostatok zdrojov vody pre všetky účely využitia. V súčasnosti však tieto zdroje nie sú rozmiestnené rovnomerne a v posledných rokoch sa v niektorých častiach Slovenska vyskytli problémy so zásobovaním pitnou vodou a taktiež s dodávkou vody pre priemysel, poľnohospodárstvo, ako aj so zásobami vody pre ekosystémy. Hoci sa dočasný nedostatok vody vyskytuje len v určitých častiach Slovenska, aktivity zamerané na odstránenie takýchto problémov sa uskutočnia na celom našom území.

Vodné zdroje, ich každodenná ochrana a udržateľné využívanie, sú nevyhnutné pre ľudstvo a prírodu. Zmeny spôsobov a zvykov spotrebiteľov vody sú zásadným krokom pri zaistení bezpečnosti vodných zdrojov pre súčasné a budúce generácie a funkčné ekosystémy. Aby sa tieto zmeny dali zrealizovať, je potrebné uskutočniť zvýšenie povedomia o dôležitosti vody medzi rôznymi zainteresovanými stranami v súlade s Rámcovou smernicou o vode (RSV).

Z tohto dôvodu sa pristúpilo k realizácii projektu „Posilnenie povedomia verejnosti o význame vody pre život, jej ochrany a udržateľného využívania v súlade s Rámcovou smernicou o vode“ (kód projektu LIFE08/INF/SK/000243) financovaného z programu LIFE+. Na riešení tohto projektu s celkovým rozpočtom 1 056 895 eur, z čoho 527 272 eur je finančný príspevok ES, sa okrem hlavného partnera, Výskumného ústavu vodného hospodárstva (VÚVH), podieľajú aj partnerské organizácie, Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) a mimovládna organizácia DAPHNE (Inštitút aplikovanej ekológie). Dĺžka trvania projektu je 4 roky, ukončenie projektu je plánované na 31. 12. 2013. Cieľovou skupinou je mladá generácia, široká verejnosť, verejná a štátna správa a odborníci vo vodnom hospodárstve.

Cieľom projektu je zmeniť spôsoby a postoj spotrebiteľov k využívaniu vodných zdrojov, ktorý v súčasnosti vedie k ich znečisťovaniu a neudržateľnému využitiu, predchádzať degradácii vodných zdrojov a zhodnocovaniu kvality vody, zabezpečiť racionálne využívanie vodných zdrojov a posilniť povedomie mladej generácie, verejnosti, miestnej samosprávy a rôznych zainteresovaných strán o dôležitosti vody a ich udržateľnom využívaní v súlade s RSV.

V rámci aktivít projektu bude realizovaná informačná a mediálna kampaň zameraná na širokú verejnosť, ktorej súčasťou bude krátky film, ale aj tričká propagujúce projekt, letáky pre verejnosť, poľnohospodárov a samosprávy. Vyhotoví sa interaktívna mobilná výstava, budú pripravené omaľovánky, metodické príručky a plagáty pre 3 vekové skupiny žiakov. Ďalšou aktivitou je organizovanie špeciálnych vzdelávacích podujatí a seminárov zameraných na všetky vrstvy spotrebiteľov. Ide o školenie pre učiteľov, vzdelávací program a interaktívnu súťaž pre základné a stredné školy, semináre pre zástupcov regionálnych úradov životného prostredia a vodohospodárov. Hlavným cieľom týchto seminárov bude formou interaktívnej komunikácie rozdiskutovať problémy súvisiace s aplikáciou Vodného plánu Slovenska a integrovaného manažmentu povodí. Spätná väzba verejnosti na implementáciu aktivít projektu sa bude realizovať dotazníkmi na jednotlivých akciách a prieskumom verejnej mienky renomovanou agentúrou. Viac informácií o projekte získate na adrese www. sazp.sk.

Foto: I. Krištofová

Ing. Ingrid Krištofová
Slovenská agentúra životného prostredia